

Justitiedepartementet

Enheten för lagstiftning om allmän ordning och säkerhet och samhällets krisberedskap (L4)

Uppdrag att utreda vissa frågor på vapenlagstiftningens område (Ju 2017:E)

1.1 Bakgrund och behovet av en utredning

Inom EU finns bestämmelser om kontroll av vapen i rådets direktiv 91/477/EEG om kontroll av förvärv och innehav av vapen och Europaparlamentets och rådets direktiv 2008/51/EG om ändring av rådets direktiv 91/477/EEG om kontroll av förvärv och innehav av vapen (vapendirektivet). De båda direktiven är genomförda i svensk rätt.

Inom kort förväntas EU besluta om ändringar i vapendirektivet. Det behöver övervägas hur direktivet ska genomföras i svensk rätt. Utöver detta har ett antal andra frågor väckts på vapenlagstiftningens område, bl.a. av Polismyndigheten och ett antal intresseorganisationer. Dessa frågor kräver utredning och överväganden.

1.2 Uppdraget

1.2.1 Ändringarna i vapendirektivet

En utredare ges i uppdrag att överväga hur ändringarna i vapendirektivet ska genomföras i svensk rätt.

Utredaren ska analysera hur svensk rätt förhåller sig till direktivet och lämna förslag på författningsändringar som visar sig nödvändiga på grund av tvingande regler från EU.

Vapendirektivet är ett minimidirektiv, vilket innebär att medlemsstaterna får anta bestämmelser som är strängare än de som finns i direktivet. Den svenska vapenlagstiftningen är restriktiv och håller internationellt sett en hög

skyddsnivå. En utgångspunkt för uppdraget är att så långt det bedöms möjligt och ändamålsenligt upprätthålla denna skyddsnivå, samtidigt som de författningsändringar som föreslås inte ska vara onödigt betungande för enskilda tillståndsinnehavare.

1.2.2 Tillståndsprövningen av vapendelar

Tillstånd till innehav av skjutvapen får endast meddelas om den enskilde behöver vapnet för ett godtagbart ändamål. Det är sökanden som ska visa detta behov. Enligt vapenlagen gäller vad som sägs om skjutvapen även vissa vapendelar, vilket bl.a. innebär att de är tillståndspliktiga.

Den s.k. vapengarderoben utgör en presumtion för hur många vapen en person kan anses ha behov av. I vapengarderoben ingår skjutvapen och stommar och lådor till skjutvapen. Skälet till att stommar och lådor ingår i vapengarderoben är att dessa är nödvändiga delar för att ett vapen ska fungera och att man annars skulle kunna kringgå bestämmelserna genom att skaffa sig lösa delar och bygga ihop vapen utan att dessa räknas in i vapengarderoben. Övriga tillståndspliktiga vapendelar faller utanför vapengarderoben, vilket innebär att de ska behövsprövas i varje enskilt fall. Detta kan få till följd att det är lättare att visa behov av ett komplett skjutvapen än en osjälvständig vapendel. Jägarnas Riksförbund och Svenska Jägareförbundet har i hemställan till regeringen, Ju 2014/2277/L4, Ju2015/04145/L4 och Ju2016/02691/L4, framfört att kravet på tillstånd bör förändras eller tas bort.

Utredaren ska ta ställning till om, och i så fall i vilken utsträckning, det finns anledning att ändra tillståndsprövningen för någon eller några av de vapendelar som jämföras med ett skjutvapen. Utredaren ska vid behov föreslå författningsändringar.

1.2.3 Personliga innehavstillstånd för skyddsvakter och ordningsvakter

Dåvarande Rikspolisstyrelsen föreslog i ett remissvar över bl.a. betänkandet Skärpningar i vapenlagstiftningen, SOU 2013:7, att tillstånd att inneha skjutvapen för auktoriserade bevakningsföretag för utlåning till väktare bör utvidgas till att även omfatta utlåning till skyddsvakter.

Enligt gällande rätt får tillstånd att inneha skjutvapen meddelas auktoriserade bevakningsföretag för utlåning till väktare som har meddelats tillstånd att som lån inneha ett sådant vapen. Auktoriserade bevakningsföretag har dock

– förutom väktare – även skyddsvakter och ordningsvakter anställda. Dessa måste dock – till skillnad mot väktare – ansöka om personliga tillstånd att inneha vapen. Detta innebär bl.a. att fler vapen måste tilldelas för bevakningen av t.ex. ett skyddsobjekt än vad som skulle behövas om skyddsvakterna och ordningsvakterna i stället kunde tilldelas s.k. lånelicenser och dela på de av det auktoriserade bevakningsföretaget innehavda vapnen.

Utredaren ska analysera om det finns skäl att utvidga bestämmelsen om utlåning till väktare till att även omfatta utlåning till skyddsvakter och ordningsvakter. Utredaren ska vid behov föreslå författningsändringar.

1.2.4 Utökning av vapenhandlares uppgifter

Svenska jägareförbundet har i en hemställan till regeringen, Ju2016/02691/L4, föreslagit att vapenhandlare bör kunna hantera byten av vapen inom vapengarderoben.

Vapenlagen syftar till att begränsa förekomsten av skjutvapen – och andra därmed jämställda farliga föremål – i samhället. Enligt vapenlagen krävs därför tillstånd för att inneha skjutvapen och ammunition (2 kap. 1 § a). Det samma gäller slutstycken, ljuddämpare, eldrör, pipor, stommar, lådor, trummor och mantlar till skjutvapen, eller armborststommar med avfyrningsanordningar (1 kap. 3 §). Den som har särskilt tillstånd att inneha vissa vapendelar får dock, utan tillstånd, byta ut en sådan del mot en ny likadan, om den utbytta delen lämnas för skrotning och bytet genast anmäls till Polismyndigheten. Det samma gäller vid reparation av en försliten eller på annat sätt oanvändbar vapendel (4 kap. 2 §). Om det behövs ska myndigheten utfärda ett nytt tillståndsbevis.

Polismyndigheten är för närvarande ensam tillståndsmyndighet i vapenärenden. Frågan om att flytta huvudmannaskapet för de mer okomplicerade tillståndsärendena har aktualiserats vid flera tillfällen, bl.a. i SOU 1995:61 och SOU 2001:87, utan att leda till lagstiftning. Många tillståndsärenden är okomplicerade och handläggningen av dem är relativt schablonartad, medan andra kräver mer ingående bedömningar. Exempel på ärenden som ofta är okomplicerade är tillstånd till innehav av jaktvapen inom vapengarderoben. Det är angeläget att formerna för tillståndsprövningen anpassas till vad som är nödvändigt för att säkerställa en hög skyddsnivå.

Utredaren ska analysera för- och nackdelar med att utöka vapenhandlars uppgifter i mer okomplicerade tillståndsärenden och ta ställning till om en sådan utökning bör göras och vad som i så fall ska omfattas av denna utökning. Analysen ska göras med utgångspunkten att en sådan utökning endast ska ske om rättssäkerheten kan bibehållas och förändringen kan förväntas leda till ökad effektivitet.

1.2.5 Förtydligande av kravet på synnerliga skäl för enhandsvapen

Förutom de grundläggande bestämmelserna om förutsättningarna för tillstånd att inneha skjutvapen i vapenlagen finns för enhandsvapen dessutom i 2 kap. 6 § första stycket den generella begränsningen att tillstånd får meddelas endast om det finns synnerliga skäl. Kravet på synnerliga skäl vad gäller tillstånd till innehav av enhandsvapen infördes genom vapenkungörelsen (1934:315) och skälet var att denna typ av vapen ansågs särskilt farliga. Högsta förvaltningsdomstolen har i rättsfallet RÅ 2004 ref. 32 uttalat att i uttrycket ”synnerliga skäl” ligger att en mycket restriktiv bedömning ska göras. Den restriktiva bedömningen bör enligt rättsfallet omfatta samtliga de krav som uppställs för vapeninnehav.

Svenska Pistolskytteförbundet m.fl. och Svenska Skyttesportförbundet har i varsin hemställan till regeringen, Ju2013/07990/L4 och Ju2013/08285/L4, påpekat att tillämpningen av synnerliga skäl inte är enhetlig över landet och att det uppfattas som oklart vad som krävs för att beviljas tillstånd för enhandsvapen. I syfte att skapa en mer förutsägbar och enhetlig prövning ska utredaren därför analysera om 2 kap. 6 § första stycket vapenlagen kan förtydligas genom att det uttryckligen i lagen anges vilka krav som ställs för att beviljas tillstånd till enhandsvapen och vilka krav detta i så fall ska vara. Utredaren ska vid behov föreslå författningsändringar. Förslaget får inte innebära en sänkning av kraven på innehav av enhandsvapen.

1.3 Utredningsarbetet

Förslagen i 1.2.2-1.2.5 ska ta sin utgångspunkt i det utredaren kommer fram till beträffande ändringarna i vapendirektivet i 1.2.1.

Utredaren ska, i den utsträckning det behövs, samråda med utredningen EU:s dataskyddsreform – anpassningar av författningar om allmän ordning och säkerhet och samhällets krisberedskap. Utredaren ska också inhämta synpunkter och upplysningar från Polismyndigheten samt andra myndigheter som kan vara berörda av aktuella frågor. Möten ska i den utsträckning som

utredaren bestämmer hållas med följande organisationer; Jägarnas Riksförbund, Svenska Dynamiska Sportskytteförbundet, Svenska Jägareförbundet, Svenska Pistolskytteförbundet, Svenska Skidskytteförbundet, Svenska Skyttesportförbundet, Svenska Vapensamlarföreningen och Sveriges Vapenhandlareförening.

Om det bedöms ändamålsenligt och ryms inom tiden för uppdraget får utredaren ta upp och lämna förslag i andra frågor som aktualiseras med anledning av uppdraget.

Utredaren ska analysera och redovisa konsekvenserna av förslagen. Om förslagen kan förväntas leda till kostnadsökningar för det allmänna ska utredaren föreslå hur dessa ska finansieras.

1.4 Redovisning

Den del av uppdraget som avser författningsändringar med anledning av vapendirektivet ska redovisas senast den 10 januari 2018.

Resterande del av uppdraget ska redovisas senast den 29 juni 2018.